

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategia

4631/00.01.02.01/2024

Tulevaisuuslautakunta 26.06.2024 § 76

Lisätiedot Strategiajohtaja Ilkka Pirskanen
p. 013 330 4500

Päätösehdotus Strategiajohtaja Pirskanen Ilkka:

Tulevaisuuslautakunta päättää käynnistää liitteenä olevasta palvelustrategialuonnoksesta ja siihen sisältyvästä palveluverkkosuunnitelmasta lausuntokierroksen, joka kestää 23.8.2024 saakka. Lausuntokierros on kaikille avoin ja lausuntopyyntö julkaistaan hyvinvointialueen verkkosivuilla ja julkisissa tiedotusvälineissä.

Päätös Hyväksyttiin.

Selostus Itä-Suomen hallinto-oikeus on 3.5.2024 tekemällään päätöksellä kumonnut aluevaltuuston 22.6.2023 § 44 tekemän päätöksen palvelustrategiasta ja siihen sisältyvästä palveluverkkosuunnitelmasta. Tästä syystä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategia on valmisteltu uudelleen. Valmistelussa on käytetty osin apuna aikaisemmassa valmistelussa tuotettua aineistoa kuitenkin siten, että se ei ole ohjannut eikä sitonut uutta valmistelua.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 11 § edellyttää hyvinvointialueen laativan taloutensa ja toimintansa suunnittelua ja johtamista varten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategian osana hyvinvointialuestrategiaa. Palvelustrategiassa hyvinvointialueen tulee päättää järjestämisvastuulleen kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteet. Lisäksi hyvinvointialue asettaa palvelustrategiassa tavoitteet sille, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutetaan ottaen huomioon hyvinvointialueen asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä kustannusvaikuttavuus.

Palvelustrategia on muutosohjelma hyvinvointialuestrategian tavoitteiden toteuttamiseksi resurssit (henkilöstö ja talous) huomioiden.

Palvelustrategialuonnos

Esityslistan liitteenä on palvelustrategian luonnos, jota esitetään lähetettäväksi lausuntokierrokselle.

Palvelustrategiaan sisältyvä palveluverkkosuunnitelma koskee sote-keskuksia, sote-asemia ja sote-palvelupisteitä. Muiden palvelujen järjestämiseen tällä palveluverkkosuunnitelmalla ei oteta kantaa. Uudistumisen keskeisenä poikkileikkaavana teemana on perustason palvelujen turvaaminen ja vahvistaminen. Palvelustrategialuonnoksen mukaisesti palvelutuotantoa uudistamalla pyrimme turvaamaan perustason palvelujen saatavuuden, toimivat hoitoketjut ja tasapainoisen palvelutuotannon koko hyvinvointialueella, mikä on edellytys myös laajan päivystyksen keskussairaalan toiminnalle.

Palvelustrategialuonnoksen yksi keskeinen asia on toimiva ja monikanavainen asiakasohjaus. Asiakas voi ottaa yhteyttä hänelle sopivimmalla tavalla, asiakkaan tarpeet selvitetään heti ja varmistetaan, että asiakas saa tarpeensa mukaista apua ja palvelua. Lisäksi huomioidaan pitkäaikaisasiakkaat ja varmistetaan hoidon jatkuvuus.

Toinen keskeinen ajatus on se, että sama palvelu voi olla tarjolla toisaalla sosiaali- ja terveysasemalla, toisaalla kotiin vietävänä palveluna, toisaalla sähköisenä palveluna, väestön palvelutarpeen mukaisesti.

Palveluja tuotetaan eri tavoin siten, että otetaan huomioon asiakkaan tarve ja kyky käyttää erilaisia palvelumuotoja. Palveluverkko on monikanavainen, yhdenvertainen ja dynaaminen. Alueen palvelut muuttuvat, kun väestön palvelutarve muuttuu.

Kriittinen menestystekijämme on henkilöstön riittävyys. Sitä tuetaan mm. merkittäväillä panostuksilla sähköisiin palveluihin, panostamalla sotekeskuksiin ja soteasemiin sekä muilla tuottavuuden lisääntymiseen tähtäävillä toimilla sekä keventämällä palvelurakennetta. Nämä keinot hillitsevät myös kustannusten kasvua, mikä yhdessä maltillisten kiinteistöinvestointitarpeiden kanssa auttaa tasapainoisen talouden saavuttamisessa. Palvelujen saatavuutta, saavutettavuutta ja oikea-aikaisuutta pyritään luonnoksessa parantamaan monin eri keinoin, mm. vahvat sotekeskukset, kaikissa kunnissa sijaitsevat soteasemat, palveluja täydentävät sote-pisteet, digisotekeskus, omatoimiset sähköiset palvelut, hyvä asiakasohjaus sekä hoidon ja palvelun jatkuvuuden malli.

Uudella palvelustrategialla tavoitellaan 13,5 milj.€ kumulatiivisia säästöjä vuosina 2025–2027. Vuoden 2029 loppuun kumulatiivisen säästöpotentiaalin arvioidaan olevan n. 29,4 milj.€.

Lausuntokierroksen jälkeen palautteista tehdään yhteenvedot ja niiden perusteella tehdään tarvittavat muutokset palvelustrategia-asiakirjaan. Lisäksi tarkennetaan vaikutusten arviointia ja taloudellisia laskelmia sekä rakennetaan tarkemmat mittarit toiminnan seuraamista varten. Varsinainen esitys palvelustrategiasta julkaistaan tulevaisuuslautakunnan esityslistalla 12.9.2024. Tulevaisuuslautakunta käsittelee sitä 17.9.2024.

Lisätiedot	Strategiajohtaja Ilkka Pirskanen p. 013 330 4500
Päätösehdotus	Strategiajohtaja Pirskanen Ilkka: Tulevaisuuslautakunta hyväksyy liitteenä olevan palvelustrategian ja palveluverkkosuunnitelman sekä esittää niitä aluehallituksen ja -valtuuston hyväksyttäväksi.
Päätös	Esittelijä muutti kokouksessa päätösehdotustaan liitteiden osalta seuraavasti: Muutokset palvelustrategiaan: Sivu 3. Johdanto, kolmannen kappaleen loppuun lisätään lause: ”Mikäli hyvinvointialueen taloudelliset ja henkilövoimavarat mahdollistavat, palveluja voidaan tarjota tässä palvelustrategiassa esitettyä laajemmin.” Sivu 18. Luvun ”Palvelujen tuotantotavat ja palveluverkko” ensimmäinen kappale muutetaan muotoon: ”Lähtökohtanamme on, että sosiaali- ja terveyspalvelut on suunniteltu sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön ja parhaaseen mahdolliseen asiantuntijatietoon perustuvien periaatteiden mukaisesti ja että ne vastaavat pohjoiskarjalaisen väestön muuttuvia palvelutarpeita.” Sivu 20, kolmas kohta muutetaan muotoon: ”Palveluverkkosuunnitelmassa määrittelemme periaatteet, joiden perusteella kunkin alueen palvelut määräytyvät.” Sivu 20, taulukko, Kotiin vietävät palvelut, viimeinen kohta muutetaan muotoon: ”Palvelut silloin, jos se on alueen palveluverkkosuunnitelman periaatteet huomioiden kustannusvaikuttavaa toimintaa tietyn fyysisen toimipaikan sijaan” Sivu 24, ensimmäinen lause muutetaan muotoon: ”Lisäksi tavoitteenamme on tarjota nykyistä joustavammin uusia palveluja kotiin myös silloin, kun se on palveluverkkosuunnitelman periaatteet huomioiden kustannusvaikuttavaa toimintaa fyysisen toimipaikan sijaan.” Sivu 27, luvun ”Riittävän lähellä, yhdenvertaisesti ja palvelutarpeeseen perustuen” toinen kappale muutetaan muotoon: ”Sote-keskusten ja sote-asemien sijoittuminen ja alueellinen palveluvalikoima määräytyvät asukkaiden palvelutarpeeseen pohjautuvien, lakisääteisten ja parhaaseen mahdolliseen asiantuntijatietoon pohjautuvien kriteerien perusteella. Kriteereihin perustuva palveluverkko muuttuu asukkaiden palvelutarpeen muuttuessa. Pidämme tärkeänä, että palvelutarpeeltaan samanlaisilla alueilla on

tarjolla yhdenvertaiset palvelut yhtenevällä konseptilla.”

Sivu 40, luvun ”Hyvinvointialueen tasapainoisen talouden kokonaisuus” toiseksi viimeisen kappaleen loppuun lisätään lause:

”Palvelurakenteen muuttuessa varmistamme jatkuvalla seurannalla ja mittareilla sen, ettei perusterveydenhuoltoon ja muihin peruspalveluihin kohdistu heikennyksiä, jotka lisäävät hoidon tarvetta hoitoketjun muissa portaisissa, erityisesti erikoistason palveluissa.”

Muutokset palveluverkkoliitteeseen:

Sivu 3. Sote-asema, toisen kohdan alle lisäys:

”Tavoitteena vähintään yksi lääkärivastaanotto-päivä/viikko/1500 asukasta”

Sivu 3. Sote-palvelupiste, ensimmäinen kohta muutetaan muotoon:

”Alueilla, joilla on pitkät välimatkat, sote-palvelupiste täydentää palveluita tarkoituksenmukaisessa sijainnissa ja kiinteistössä.”

Keskustelun aikana Pekka Puustinen esitti, että palvelustrategiaan tehdään seuraava muutos:

Sivu 20, taulukon kohtaan Muut palvelupisteet lisätään:

”Palvelupisteillä hoitaja- ja lääkäripalveluiden tavoitemitoitus on yksi (1) läsnäolopäivä tuhattaviittäsataa (1500) asukasta kohti viikossa.”

Auvo Gustafsson kannatti Puustisen esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että palvelustrategiaan on tehty kannatettu ehdotus, jonka johdosta on äänestettävä. Puheenjohtaja ehdotti, että strategiajohtajan päätösehdotuksen kannalla olevat äänestävät ”JAA” ja Pekka Puustisen esityksen kannalla olevat äänestävät ”EI”. Äänestystapa hyväksyttiin.

Seuranneessa äänestyksessä JAA-ääniä annettiin 4 kappaletta (Rissanen, Rätty, Kuivalainen ja Nuutinen) ja EI-ääniä annettiin 3 kappaletta (Gustafsson, Ollilainen ja Puustinen). Tyhjää äänesti 1 (Miettinen).

Pekka Puustinen esitti, että palveluverkkoliitteeseen tehdään seuraava muutos:

Sivu 3, Sote-palvelupiste kohdasta poistetaan toinen määrite ja korvataan määritteellä:

”Hoitaja- ja lääkäripalveluiden tavoitemitoitus on yksi (1) läsnäolopäivä tuhattaviittäsataa (1500) asukasta kohti viikossa”.

Esitys raukesi kannattamattomana

Puheenjohtaja totesi tulevaisuuslautakunnan hyväksyneen näin strategiajohtajan muutetun päätösehdotuksen.

Selostus

Lausuntoajan puitteissa palvelustrategiasta saatiin 66 lausuntoa. Lausunnoista 12 tuli kaupungeilta ja kunnilta, 30 järjestöiltä ja hyvinvointialueen sekä kuntien ja kaupunkien vaikuttamistoimielimiltä ja 24 yksityishenkilöiltä ja hyvinvointialueen työntekijöiltä. Kuntien ja kaupunkien lausunnot ovat ristiriitaisia. Osa pitää palvelustrategiaa hyvänä, toiset esittävät merkittäviäkin muutoksia strategiaan. Muutosta vaativien kuntien ja kaupunkien lausunnoissa on sama yhteinen piirre, kuin järjestöjen ja yksityishenkilöidenkin lausunnoissa, joissa toivotaan laajempia ja saavutettavampia palveluja mitä palvelustrategiassa ja siihen sisältyvässä palveluverkkosuunnitelmassa on suunniteltu. Tämä toive on ymmärrettävä ja kannatettavakin, mutta valitettavasti olemassa olevien tosiasioiden vallitessa mahdoton toteuttaa. Käytössä olevat henkilöstö- ja talousresurssit eivät mahdollista esitettyä laajempien ja paremmin saavutettavien palvelujen järjestämistä. Kansalaisille ei pidä antaa palvelulupausta, jota hyvinvointialue ei kykene realistisesti lunastamaan.

Suuressa joukossa lausuntoja toivottiin perustellusti Kontiolahdelle sote-keskusta suunnitelmassa olleen sote-aseman sijaan. Lausuntojen perusteella palvelustrategiaa ja siihen sisältyvää palveluverkkosuunnitelmaa muutettiin siten, että Kontiolahdelle tulee sote-keskus, jossa kuitenkin Joensuun läheisyyden perusteella, on hieman suppeammat palvelut kuin muissa sote-keskuksissa (ei mm. kuvantamista).

Lainsäädäntö määrää hyvinvointialueet kattamaan taseessa olevat alijäämänsä vuoden 2026 loppuun mennessä. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen talousennusteen perusteella oletetaan katettavaa alijäämää olevan yli 50 milj.€ vuoden 2024 lopussa. Uudella palvelustrategialla ja palveluverkolla on erittäin suuri merkitys alijäämän kattamisessa.

Esityslistan liitteinä olevissa palvelustrategia- ja palveluverkkoluonnosasiakirjoissa ovat lausuntokierrokselle lähteneisiin luonnoksiin tehdyt muutokset korostettu punaisella. Liitteinä ovat myös kaikki asiasta annetut lausunnot.